

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

19. lipnja 2018.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Područje slobode, sigurnosti i pravde – Vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom – Direktiva 2008/115/EZ – Članak 3. točka 2. – Pojam ‚nezakonit boravak‘ – Članak 6. – Donošenje odluke o vraćanju prije okončanja postupka povodom pravnog sredstva protiv odbijanja nadležnog tijela zahtjeva za međunarodnu zaštitu – Povelja Europske unije o temeljnim pravima – Članak 18., članak 19. stavak 2. i članak 47. – Načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja – Pravo na djelotvorno pravno sredstvo – Dopushtanje ostanka u državi članici”

U predmetu C-181/16,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Conseil d'État (Državno vijeće, Belgija), odlukom od 8. ožujka 2016., koju je Sud zaprimio 31. ožujka 2016., u postupku

Sadikou Gnandi

protiv

État belge,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, A. Tizzano, potpredsjednik, R. Silva de Lapuerta, T. von Danwitz (izvjestitelj), J. L. da Cruz Vilaça, C. G. Fernlund i C. Vajda, predsjednici vijeća, E. Juhász, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, M. Berger, E. Jarašiūnas, K. Jürimäe i C. Lycourgos, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Mengozzi,

tajnik: R. Šereš, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 1. ožujka 2017.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za S. Gnandija, D. Andrien, *avocat*,
- za belgijsku vladu, C. Pochet i M. Jacobs, u svojstvu agenata, uz asistenciju C. Piront, S. Matray i D. Matraya, *avocats*,
- za češku vladu, M. Smolek i J. Vlácil, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, C. Cattabriga i M. Heller, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: francuski

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 15. lipnja 2017.,

uzimajući u obzir rješenje o ponovnom otvaranju usmenog dijela postupka od 25. listopada 2017. i nakon rasprave održane 11. prosinca 2017.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za S. Gnandija, D. Andrien, *avocat*,
- za belgijsku vladu, C. Pochet, M. Jacobs i C. Van Lul, u svojstvu agenata, uz asistenciju C. Piront, S. Matray i D. Matraya, *avocats*,
- za češku vladu, M. Smolek i J. Vlácil, u svojstvu agenata,
- za njemačku vladu, R. Kanitz, u svojstvu agenta,
- za francusku vladu, E. de Moustier, E. Armoët i D. Colas, u svojstvu agenata,
- za nizozemsku vladu, M. K. Bulterman, P. Huurnink i J. Langer, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, C. Cattabriga, M. Heller i M. Condou-Durande, u svojstvu agenata,

saslušavši dopunsko mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 22. veljače 2018.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive 2008/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom (SL 2008., L 348, str. 98.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 8., str. 188.), Direktive Vijeća 2005/85/EZ od 1. prosinca 2005. o minimalnim normama koje se odnose na postupke priznavanja i ukidanja statusa izbjeglica u državama članicama (SL 2005., L 326, str. 13.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 7., str. 19.) i načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja i prava na djelotvorno pravno sredstvo, utvrđenih člankom 18., člankom 19. stavkom 2. i člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Sadikoua Gnandija i État belge (Belgijska Država), u vezi sa zakonitošću odluke kojom se prvome nalaže da napusti belgijsko državno područje.

Pravni okvir

Ženevska konvencija

- 3 Članak 33. Konvencije o statusu izbjeglica, koja je potpisana u Ženevi 28. srpnja 1951. (Zbirka međunarodnih ugovora Ujedinjenih naroda, sv. 189., str. 150., br. 2545 (1954.)), kako je dopunjena Protokolom o statusu izbjeglica sklopljenim u New Yorku 31. siječnja 1967., koji je pak stupio na snagu 4. listopada 1967. (u daljnjem tekstu: Ženevska konvencija), naslovljen „Zabrana protjerivanja i prisilnog udaljenja ili vraćanja”, u stavku 1. propisuje:

„Nijedna država ugovornica neće protjerati ili na bilo koji način prisilno udaljiti ili vratiti izbjeglicu na granice područja gdje bi njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog njegove rase, vjere, državljanstva, pripadnosti nekoj društvenoj skupini ili političkih uvjerenja.”

Pravo Unije

Direktive 2003/9/EZ i 2013/33/EZ

- 4 Člankom 2. točkom (c) Direktive Vijeća 2003/9/EZ od 27. siječnja 2003. o uvođenju minimalnih standarda za prihvata podnositelja zahtjeva za azil (SL 2003., L 31, str. 18.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 29.) za potrebe te direktive pojam „podnositelj zahtjeva” ili „tražitelj azila” definiran je kao „državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva koja je podnijela zahtjev za azil o kojem konačna odluka još nije donesena”.

- 5 Članak 3. navedene direktive, naslovljen „Područje primjene”, u stavku 1. određuje:

„Ova Direktiva se primjenjuje na sve državljane trećih zemalja i osobe bez državljanstva koji predaju zahtjev za azil na granici ili na državnom području države članice sve dok im je dozvoljeno da ostanu na tom državnom području kao tražitelji azila [...].”

- 6 Članak 2. točka (c) i članak 3. stavak 1. Direktive 2003/9 zamijenjeni su člankom 2. točkom (b) i člankom 3. stavkom 1. Direktive 2013/33/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o utvrđivanju standarda za prihvata podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu (SL 2013., L 180, str. 96.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 137.), i to tekstom koji je u biti istovjetan.

Direktive 2005/85 i 2013/32/EU

- 7 Uvodne izjave 2. i 8. Direktive 2005/85 glase:

„(2) Europsko vijeće se [...] suglasilo da će raditi na osnivanju Zajedničkog europskoga sustava azila, koji će se temeljiti na punoj i sveobuhvatnoj primjeni [Ženevske konvencije], na taj način potvrđujući načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja (non-refoulement) i osiguravajući da nijedna osoba ne bude vraćena u zemlju u kojoj je progonjena.

[...]

(8) Ova Direktiva poštuje temeljna prava i slijedi načela koja su posebno priznata [Poveljom].”

- 8 Člankom 7. te direktive, naslovljenim „Pravo ostanka u državi članici u očekivanju razmatranja zahtjeva”, određeno je:

„1. Tražitelji smiju ostati u državi članici isključivo u svrhu postupka sve dok ovlašteno tijelo donese odluku u skladu s prvostupanjskim postupcima navedenim u poglavlju III. Ovo pravo ostanka ne predstavlja pravo na dozvolu boravka.

2. Države članice mogu napraviti iznimku jedino ako se, u skladu s člancima 32. i 34., naknadni zahtjevi neće dalje razmatrati ili ako će se osoba predati ili, prema potrebi, sukladno obvezama u skladu s europskim uhidbenim nalogom [...] ili drukčije izručiti drugoj državi članici, trećoj zemlji ili međunarodnim kaznenim sudovima.”

- 9 U stavku 1. članka 39. Direktive 2005/85, naslovljenog „Pravo na učinkovito pravno sredstvo”, propisana je obveza država članica da osiguraju da tražitelji azila imaju pravo na učinkovito pravno sredstvo. Članak 39. stavak 3. te direktive glasi:

„U skladu sa svojim međunarodnim obvezama države članice, prema potrebi, predviđaju pravila koja se odnose na:

- (a) pitanje ima li pravno sredstvo u skladu sa stavkom 1. učinak da se tražiteljima omogući ostanak u odnosnoj državi članici u očekivanju ishoda njihovih zahtjeva;
- (b) mogućnost pravnog sredstva ili zaštitnih mjera, kada pravno sredstvo u skladu sa stavkom 1. nema takav učinak da se tražiteljima omogući ostanak u dotičnoj državi članici u očekivanju ishoda njihovih zahtjeva. [...]

[...]”

- 10 Članci 7. i 39. Direktive 2005/85 zamijenjeni su člancima 9. i 46. Direktive 2013/32/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o zajedničkim postupcima za priznavanje i oduzimanje međunarodne zaštite (SL 2013., L 180, str. 60.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 249.).

- 11 U skladu s člankom 9. Direktive 2013/32, naslovljenim „Pravo na ostanak u državi članici do završetka razmatranja zahtjeva”:

„1. Podnositeljima zahtjeva dozvoljava se ostanak u državi članici isključivo zbog postupka, dok tijelo odlučivanja ne donese odluku u prvostupanjskom postupku iz poglavlja III. To pravo na ostanak ne predstavlja ovlaštenje na dozvolu boravka.

2. Države članice mogu učiniti iznimku, samo ako osoba naknadno podnese zahtjev iz članka 41. ili kada predaju ili izručuju, ovisno o slučaju, osobu drugoj državi članici u skladu s obvezama iz europskog uhidbenog naloga [...] ili na drugi način, ili trećoj zemlji ili međunarodnim kaznenim sudovima.

[...]”

- 12 Člankom 46. te direktive, naslovljenim „Pravo na učinkoviti pravni lijek”, u stavku 5. određeno je:

„Ne dovodeći u pitanje stavak 6., države članice omogućuju podnositeljima zahtjeva da ostanu na državnom području do isteka roka unutar kojega imaju pravo na učinkovit pravni lijek, te, ako je takvo pravo ostvareno unutar roka, do zaključenja postupka povodom pravnog lijeka.”

Direktiva 2008/115

13 Uvodne izjave 2., 4., 6., 8., 9., 12. i 24. Direktive 2008/115 glase:

„(2) Europsko je vijeće [...] pozvalo na stvaranje učinkovite politike vraćanja i repatrijacije, koja se temelji na zajedničkim standardima, da se osobe vraćaju na human način uz puno poštovanje njihovih temeljnih prava i dostojanstva.

[...]

(4) Potrebno je donijeti jasna, pregledna i pravična pravila radi učinkovite politike povratka kao sastavnog dijela dobro vođene migracijske politike.

[...]

(6) Države članice osiguravaju da se prestanak nezakonitog boravka državljanina trećih zemalja provodi prema pravičnom i transparentnom postupku. [...]

[...]

(8) Priznaje se da države članice mogu zakonito vraćati državljane trećih zemalja koji nemaju zakoniti boravak, ako postoji pravičan i učinkovit sustav azila koji u potpunosti poštuje načelo *non refoulement*.

(9) U skladu s Direktivom [2005/85], ne bi se trebalo smatrati da državljanin treće zemlje koji je podnio zahtjev za azil u državi članici nezakonito boravi na području te države članice do stupanja na snagu negativne odluke u pogledu zahtjeva ili odluke kojom prestaje njegov ili njezin boravak kao tražitelja azila.

[...]

(12) Položaj državljanina trećih zemalja koji borave nezakonito, a njihovo udaljavanje nije moguće, trebao bi biti reguliran. [...]

[...]

(24) Ova Direktiva poštuje temeljna prava i načela priznata [Poveljom].”

14 Člankom 2. stavkom 1. te direktive pojašnjeno je da se ona primjenjuje na državljane trećih zemalja koji nezakonito borave na državnom području države članice.

15 U skladu s člankom 3. navedene direktive:

„U smislu ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

2. „nezakonit boravak’ znači nazočnost u području države članice državljanina treće zemlje koji ne ispunjava ili više ne ispunjava uvjete za ulazak iz članka 5. [Uredbe (EZ) br. 562/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2006. o Zakoniku Zajednice o pravilima kojima se uređuje kretanje osoba preko granica (Zakonik o schengenskim granicama) (SL 2006., L 105, str. 1.; SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 61.)], ili druge uvjete za ulazak, boravak ili boravište u toj državi članici;

[...]

4. ‚odluka o vraćanju‘ znači upravna ili sudska odluka ili akt u kojem se navodi ili određuje da je boravak državljanina treće zemlje nezakonit i kojom se određuje ili utvrđuje obveza vraćanja;

5. ‚udaljavanje‘ znači izvršenje obveze vraćanja, posebno fizički prijevoz iz države članice;

[...]”

16 Članak 5. Direktive 2008/115, naslovljen „Non refoulement, najbolji interes djeteta, pravo na obiteljski život i zdravstveno stanje”, glasi:

„Države članice prilikom provedbe ove [d]irektive uzimaju u obzir:

(a) najbolji interes djeteta;

(b) pravo na obiteljski život;

(c) zdravstveno stanje konkretnog državljanina treće zemlje,

te poštuju načelo *non refoulement*.”

17 Člankom 6. te direktive, naslovljenim „Odluka o vraćanju”, određeno je:

„1. Države članice izdaju odluku o vraćanju u pogledu svakog državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi na njihovom državnom području, ne dovodeći u pitanje iznimke iz stavaka od 2. do 5.

[...]

4. Država članica može u svako doba odlučiti izdati neovisnu boravišnu dozvolu ili drugo odobrenje kojim se omogućuje pravo na boravak zbog suosjećanja, humanitarnih ili drugih razloga državljaninu treće zemlje koji nezakonito boravi u njihovom području. U tom se slučaju ne izdaje odluka o vraćanju. Ako je odluka o vraćanju već izdana, ukida se ili se suspendira za vrijeme trajanja boravišne dozvole ili drugog odobrenja koje omogućuje pravo na boravak.

[...]

6. Ova Direktiva ne sprječava države članice od donošenja odluke o prestanku zakonitog boravka zajedno s odlukom o vraćanju i/ili odlukom o udaljavanju i/ili zabrani ulaska u jedinstvenoj upravnoj ili sudskoj odluci ili aktu, kako je predviđeno nacionalnim zakonodavstvom, ne dovodeći u pitanje postupovne sigurnosne mjere iz poglavlja III. i prema drugim mjerodavnim odredbama prava Zajednice i nacionalnog prava.”

18 Članak 7. navedene direktive, naslovljen „Dobrovoljni odlazak”, glasi:

„1. U odluci o vraćanju naznačuje se vrijeme potrebno za dobrovoljni odlazak koje iznosi između sedam i trideset dana, ne dovodeći u pitanje iznimke iz stavaka 2. i 4. Države članice mogu u svojim nacionalnim zakonodavstvima odrediti da se to vrijeme određuje samo na temelju zahtjeva konkretnog državljanina treće zemlje. U tom slučaju države članice obavješćuju konkretne državljane trećih zemalja o mogućnosti podnošenja takvog zahtjeva.

[...]

2. Ako je to potrebno, države članice produljuju vrijeme za dobrovoljni odlazak za odgovarajuće razdoblje, uzimajući u obzir posebne okolnosti pojedinačnog slučaja, kao što su dužina boravka, djeca koja pohađaju školu i postojanje obiteljskih i društvenih veza.

[...]"

19 Člankom 8. iste direktive, naslovljenim „Udaljavanje”, propisano je:

„1. Države članice poduzimaju potrebne mjere za izvršenje odluke o vraćanju, ako nije odobreno vrijeme za dobrovoljni odlazak u skladu s člankom 7. stavkom 4. ili ako obveza vraćanja nije izvršena u vremenu za dobrovoljni odlazak, odobren[om] u skladu s člankom 7.

[...]

3. Države članice mogu donijeti posebne upravne ili sudske odluke ili akte u kojima se nalaže udaljavanje.

[...]"

20 U skladu s člankom 9. stavkom 1. Direktive 2008/115:

„Države članice odgađaju udaljavanje:

(a) ako bi to kršilo načelo *non refoulement*; [ili]

(b) za vrijeme trajanja suspenzivnog učinka odobrenog u skladu s člankom 13. stavkom 2.”

21 Članak 13. te direktive, naslovljen „Pravni lijekovi”, koji se nalazi u njezinu poglavlju III., vezanom za „postupovne sigurnosne uvjete”, u stavku 1. određuje:

„Konkretni državljaniin treće zemlje ima pravo na učinkovit pravni lijek žalbe ili preispitivanja odluke u vezi povratka, kako je navedeno u članku 12. stavku 1., pred nadležnim sudskim ili upravnim tijelom ili nadležnim tijelom koje je sastavljeno od članova koji su nepristrani i nezavisni.”

22 Članak 15. stavak 1. navedene direktive glasi:

„Ako u konkretnom slučaju nije moguće primijeniti dostatne a manje prisilne mjere, države članice mogu samo zadržati državljanina treće zemlje u pogledu kojeg se provodi postupak vraćanja kako bi pripremile povratak i/ili provele postupak vraćanja, posebno kada:

(a) postoji opasnost od bijega; ili

(b) konkretni državljaniin treće zemlje izbjegava ili ometa pripreme postupka za vraćanje ili udaljavanje.

Svako zadržavanje može trajati ono vrijeme koje je najmanje potrebno, a trajati tako dugo koliko traje postupak udaljavanja, a treba se provesti uz dužnu pozornost.”

Belgijsko pravo

- 23 Člankom 39/70 prvim stavkom loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (Zakon od 15. prosinca 1980. o pristupu državnom području, boravku, nastanjenju i udaljavanju stranaca, *Moniteur belge* od 31. prosinca 1980., str. 14584.), u verziji koja se primjenjuje na činjenično stanje u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: Zakon od 15. prosinca 1980.), propisano je:

„Bez pristanka dotične osobe nikakva mjera udaljavanja s područja ili vraćanja ne može se prisilno izvršiti u odnosu na stranca za vrijeme trajanja propisanog roka za podnošenje pravnog sredstva i tijekom ispitivanja tog sredstva.”

- 24 Člankom 52/3 stavkom 1. prvim i drugim podstavkom tog zakona određuje se:

„Kada Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides [opći povjerenik za izbjeglice i osobe bez državljanstva, Belgija] ne uzme u obzir zahtjev za azil ili odbije priznati status izbjeglice ili dodijeliti status supsidijarne zaštite strancu i kada taj stranac nezakonito boravi u Kraljevini, ministar ili osoba koju on ovlasti mora bez odgađanja izdati nalog za napuštanje državnog područja, obrazložen jednim od razloga predviđenih člankom 7. stavkom 1. točkama 1. do 12. Ta se odluka dotičnoj osobi dostavlja u skladu s člankom 51/2.

Kada Conseil du contentieux des étrangers [Vijeće za sporove u vezi sa strancima] odbije tužbu stranca protiv odluke koju je donio opći povjerenik za izbjeglice i osobe bez državljanstva na temelju članka 39/2 stavka 1. podstavka 1. i kada stranac nezakonito boravi u Kraljevini, ministar ili osoba koju on ovlasti donosi bez odgađanja odluku o produljenju naloga za napuštanje državnog područja iz stavka 1. Ta se odluka dotičnoj osobi dostavlja bez odgode u skladu s člankom 51/2.”

- 25 Člankom 75. stavkom 2. arrêté royal du 8 octobre 1981 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (Kraljevska uredba od 8. listopada 1981. o pristupu državnom području, boravku, nastanjenju i udaljavanju stranaca, *Moniteur belge* od 27. listopada 1981., str. 13740.), u verziji koja se primjenjuje na činjenično stanje u glavnom postupku, određuje se:

„Ako opći povjerenik za izbjeglice i osobe bez državljanstva odbije priznati status izbjeglice i supsidijarne zaštite strancu ili ne uzme u obzir zahtjev za azil, ministar ili osoba koju on ovlasti dotičnoj osobi izdaje nalog za napuštanje državnog područja u skladu s člankom 52/3 stavkom 1. Zakona [od 15. prosinca 1980.]”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 26 S. Gnandi, togoanski državljanin, 14. travnja 2011. belgijskim tijelima podnio je zahtjev za međunarodnu zaštitu, koji je Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (opći povjerenik za izbjeglice i osobe bez državljanstva, u daljnjem tekstu: CGRA) 23. svibnja 2014. odbio. Belgijska Država 3. lipnja 2014., posredstvom Office des étrangers (Ured za strance, Belgija), naložila je S. Gnandiju da napusti državno područje.
- 27 S. Gnandi 23. lipnja 2014. podnio je tužbu Conseil du contentieux des étrangers (Vijeće za sporove u vezi sa strancima, Belgija) protiv CGRA-ove odluke od 23. svibnja 2014. Istog dana zatražio je pred tim sudom poništenje i suspenziju izvršenja naloga za napuštanje državnog područja od 3. lipnja 2014.
- 28 Presudom od 31. listopada 2014. Conseil du contentieux des étrangers (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) odbio je tužbu protiv CGRA-ove odluke od 23. svibnja 2014., a presudom od 19. svibnja 2015. tužbu protiv naloga za napuštanje državnog područja od 3. lipnja 2014. Odlučujući povodom žalbe koju je S. Gnandi podnio protiv tih dviju presuda, Conseil d'État (Državno vijeće, Belgija)

10. studenoga 2015. ukinuo je presudu *Conseila du contentieux des étrangers* (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) od 31. listopada 2014. te mu je predmet vratio na ponovno odlučivanje. Glavni postupak odnosi se isključivo na kasacijsku žalbu koju je S. Gnanđi podnio protiv presude *Conseila du contentieux des étrangers* (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) od 19. svibnja 2015.

- 29 U okviru tog postupka, *Conseil d'État* (Državno vijeće) odlučio je prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Trebaju li članak 5. Direktive [2008/115], kojim se državama članicama propisuje obveza poštovanja načela *non refoulement* pri provedbi te direktive, i pravo na djelotvorno pravno sredstvo predviđeno člankom 13. stavkom 1. te direktive i člankom 47. [Povelje] tumačiti na način da im se protivi donošenje odluke o vraćanju, kako je predviđena člankom 6. Direktive [2008/115] kao i člankom 52/3 [stavkom 1. Zakona od 15. prosinca 1980.] i člankom 75. [stavkom 2.] Kraljevske uredbe od 8. listopada 1981. o pristupu državnom području, boravku, nastanjenju i udaljavanju stranaca, nakon odbijanja zahtjeva za azil od strane [CGRA-a] i dakle prije nego što su se pravna sredstva protiv te odluke o odbijanju mogla iscrpiti i prije nego što je postupak azila mogao konačno završiti?”

Postojanje glavnog postupka

- 30 Belgijska vlada pred Sudom ističe da više nije potrebno odgovoriti na prethodno pitanje jer je nalog za napuštanje državnog područja o kojem je riječ u glavnom postupku prestao vrijediti nakon što je S. Gnanđiju odobren privremeni boravak i nakon objave presude *Conseila du contentieux des étrangers* (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) od 11. ožujka 2016., kojom je taj sud poništio CGRA-ovu odluku od 23. svibnja 2014.
- 31 U tom pogledu, iz teksta i strukture članka 267. UFEU-a proizlazi da prethodni postupak podrazumijeva da se pred nacionalnim sudovima uistinu vodi sudski postupak, u okviru kojeg je od njih zatraženo donošenje odluke u kojoj se može uzeti u obzir presuda Suda donesena u prethodnom postupku. Stoga Sud mora po službenoj dužnosti provjeriti postojanje glavnog postupka (vidjeti u tom smislu presudu od 13. rujna 2016., *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, t. 24. i navedenu sudsku praksu).
- 32 U ovom slučaju, iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da je nakon upućivanja ovog zahtjeva za prethodnu odluku S. Gnanđiju, odlukom Ureda za strance od 8. veljače 2016., dopušteno da boravi na belgijskom državnom području do 1. ožujka 2017. i da je nakon presude *Conseila du contentieux des étrangers* (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) od 11. ožujka 2016. njegov zahtjev za međunarodnu zaštitu CGRA 30. lipnja 2016. opet odbio.
- 33 Na poziv Suda da navede smatra li da mu je odgovor na njegovo prethodno pitanje još uvijek potreban za odlučivanje, sud koji je uputio zahtjev odgovorio je da ostaje pri svojem zahtjevu za prethodnu odluku. Pojasnio je u bitnome da to što je presudom *Conseila du contentieux des étrangers* (Vijeće za sporove u vezi sa strancima) od 11. ožujka 2016. poništena CGRA-ova odluka od 23. svibnja 2014. nije samo po sebi imalo nikakav pravni učinak na nalog za napuštanje državnog područja o kojem je riječ u glavnom postupku i da izdavanje odobrenja za privremeni boravak S. Gnanđiju ne znači prešutno povlačenje tog naloga. Dodao je da potonji ponovno proizvodi učinke od 30. lipnja 2016., datuma kada je CGRA ponovno odbio zahtjev za međunarodnu zaštitu S. Gnanđija.
- 34 U tom pogledu, Sud u okviru prethodnog postupka nije nadležan odlučivati o tumačenju nacionalnih odredaba (presuda od 17. prosinca 2015., *Tall*, C-239/14, EU:C:2015:824, t. 35. i navedena sudska praksa). Slijedom toga, s obzirom na navode suda koji je uputio zahtjev valja zaključiti da je glavni postupak još uvijek u tijeku pred tim sudom i da je odgovor Suda na postavljeno pitanje i dalje koristan za rješavanje tog spora. Stoga valja odlučiti o zahtjevu za prethodnu odluku.

O prethodnom pitanju

- 35 Svojim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Direktivu 2008/115 – kada se tumači u vezi s Direktivom 2005/85 i s obzirom na načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja i pravo na djelotvorno pravno sredstvo, utvrđene u članku 18., članku 19. stavku 2. i članku 47. Povelje – tumačiti na način da joj se protivi donošenje odluke o vraćanju na temelju članka 6. stavka 1. Direktive 2008/115 u pogledu državljanina treće zemlje koji je podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu, nakon što je nadležno tijelo odbilo taj zahtjev pa prema tome prije okončanja sudskog postupka povodom pravnog sredstva protiv tog odbijanja.
- 36 Najprije valja utvrditi, kao što je to istaknuo sud koji je uputio zahtjev u svojem zahtjevu za prethodnu odluku, da nalog za napuštanje državnog područja o kojem je riječ u glavnom postupku predstavlja odluku o vraćanju u smislu članka 3. točke 4. Direktive 2008/115. Naime, tom se odredbom pojam „odluka o vraćanju” definira kao upravna ili sudska odluka ili akt u kojem se navodi ili određuje da je boravak državljanina treće zemlje nezakonit i kojim se određuje ili utvrđuje obveza vraćanja.
- 37 U skladu s člankom 2. stavkom 1. te direktive, ona se primjenjuje na državljane trećih zemalja koji nezakonito borave na državnom području države članice. Konkretno, kad je riječ o odlukama o vraćanju, člankom 6. stavkom 1. navedene direktive propisano je da države članice takvu odluku u načelu donose u pogledu svakog državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi na njihovu državnom području.
- 38 Kako bi se odredilo može li se odluka o vraćanju donijeti u pogledu državljanina treće zemlje nakon što je nadležno tijelo odbilo njegov zahtjev za međunarodnu zaštitu, valja stoga ispitati, kao prvo, je li nakon tog odbijanja boravak tog državljanina nezakonit u smislu Direktive 2008/115.
- 39 U tom pogledu, iz definicije pojma „nezakonit boravak”, koja se nalazi u članku 3. točki 2. te direktive, proizlazi da svaki državljanin treće zemlje koji se nalazi na području države članice i koji ne ispunjava uvjete za ulazak, boravak ili boravište u toj državi članici zbog same te činjenice u njoj nezakonito boravi (presuda od 7. lipnja 2016., *Affum*, C-47/15, EU:C:2016:408, t. 48.).
- 40 U skladu s člankom 7. stavkom 1. Direktive 2005/85 podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu smije ostati u državi članici isključivo u svrhu postupka sve do donošenja prvostupanjske odluke kojom se odbija zahtjev za međunarodnu zaštitu. Iako to pravo ostanka prema izričitom tekstu te odredbe ne predstavlja pravo na dozvolu boravka, iz uvodne izjave 9. Direktive 2008/115 ipak proizlazi, među ostalim, da navedeno pravo ostanka sprečava da se boravak podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu okvalificira kao „nezakonit” u smislu te direktive, tijekom razdoblja koje teče od podnošenja njegova zahtjeva za međunarodnu zaštitu do donošenja prvostupanjske odluke o tom zahtjevu.
- 41 Kako to nedvosmisleno proizlazi iz teksta članka 7. stavka 1. Direktive 2005/85, pravo ostanka predviđeno tom odredbom prestaje donošenjem prvostupanjske odluke kojom nadležno tijelo odbija zahtjev za međunarodnu zaštitu. U slučaju kada se dotičnoj osobi ne odobri pravo ili dozvola boravka na drugom pravnom temelju, osobito na temelju članka 6. stavka 4. Direktive 2008/115 kojim se odbijenom podnositelju zahtjeva omogućava da ispunji uvjete ulaska, boravka ili boravišta u predmetnoj državi članici, tada taj podnositelj zahtjeva više ne ispunjava te uvjete nakon donošenja odluke o odbijanju pa njegov boravak postaje nezakonit.
- 42 Točno je da se člankom 39. stavkom 3. točkom (a) Direktive 2005/85 državama članicama otvara mogućnost predviđanja pravila kojima se podnositeljima zahtjeva za međunarodnu zaštitu omogućava da ostanu na njihovu državnom području u očekivanju okončanja postupka povodom pravnog sredstva koje su podnijeli protiv odbijanja zahtjeva za međunarodnu zaštitu. U ovom slučaju, čini se da članak 39/70 Zakona od 15. prosinca 1980. sadržava pravilo te naravi jer podnositeljima zahtjeva za

međunarodnu zaštitu daje pravo ostanka na belgijskom državnom području tijekom roka za podnošenje takvog pravnog sredstva i tijekom njegova razmatranja, a što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

- 43 Također je točno da je Sud u točkama 47. i 49. presude od 30. svibnja 2013., Arslan (C-534/11, EU:C:2013:343), presudio da dopuštanje ostanka u svrhu djelotvornog podnošenja pravnog sredstva protiv odbijanja zahtjeva za međunarodnu zaštitu sprečava primjenu Direktive 2008/115 na državljanina treće zemlje koji je podnio taj zahtjev sve do okončanja postupka povodom pravnog sredstva koje je podneseno protiv njegova odbijanja.
- 44 Iz te se presude međutim ne može zaključiti da bi takvo dopuštanje ostanka onemogućavalo zaključak da nakon odbijanja zahtjeva za međunarodnu zaštitu i pod uvjetom da postoji pravo ili dozvola boravka spomenuta u točki 41. ove presude boravak dotične osobe postaje nezakonit u smislu Direktive 2008/115.
- 45 Naime, kao prvo, kad je riječ o dosegu prethodnih pitanja postavljenih u predmetu u kojem je donesena navedena presuda i kontekstu u kojem se on nalazio, valja pojasniti da je tumačenje iz te presude dano samo u svrhu osiguravanja da se postupak vraćanja ne nastavi sve dok je odbijenom podnositelju zahtjeva dopušteno ostati u očekivanju okončanja postupka povodom njegova pravnog sredstva i osobito kako on tijekom tog razdoblja ne bi bio zadržan u svrhu udaljavanja na temelju članka 15. te direktive.
- 46 Kao drugo, ni u skladu s člankom 3. točkom 2. Direktive 2008/115 ni u skladu s nikakvom drugom njezinom odredbom, nezakonitost boravka ne ovisi o okončanju postupka povodom pravnog sredstva protiv upravne odluke koja se odnosi na prestanak zakonitog boravka ili o nepostojanju dopuštenja da se ostane u očekivanju okončanja postupka povodom takvog pravnog sredstva. Naprotiv, iako, kako je to istaknuto u točki 40. ove presude, iz zajedničkog tumačenja članka 7. stavka 1. Direktive 2005/85 i uvodne izjave 9. Direktive 2008/115 proizlazi da pravo podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu da ostane na državnom području predmetne države članice tijekom razdoblja koje teče od podnošenja zahtjeva do donošenja prvostupanjske odluke o tom zahtjevu sprečava da se tijekom tog razdoblja boravak dotične osobe okvalificira kao „nezakonit” u smislu Direktive 2008/115, nasuprot tomu, nijedna odredba i nijedna uvodna izjava Direktive 2005/85 ili Direktive 2008/115 ne propisuje da bi samo dopuštanje ostanka na navedenom državnom području do okončanja postupka povodom pravnog sredstva protiv odbijanja zahtjeva sprečavalo takvu kvalifikaciju.
- 47 Kao treće, Direktiva 2008/115 ne počiva na ideji u skladu s kojom nezakonitost boravka i stoga primjenjivost navedene direktive podrazumijevaju nepostojanje nijedne pravne mogućnosti da državljanin treće zemlje ostane na državnom području predmetne države članice, osobito u očekivanju okončanja sudskog postupka povodom pravnog sredstva podnesenog protiv odluke koja se odnosi na prestanak zakonitog boravka. Naprotiv, kako to proizlazi iz njezine uvodne izjave 12., ta se direktiva primjenjuje na državljane treće zemlje kojima je, iako je njihov borak nezakonit, dopušteno zakonito ostati na državnom području predmetne države članice s obzirom na to da njihovo udaljavanje još nije moguće. Posebice, člankom 7. navedene direktive predviđeno je utvrđivanje primjerenog roka za dobrovoljni odlazak dotičnih osoba tijekom kojeg te osobe, iako je njihov boravak nezakonit, još smiju ostati. Usto, u skladu s člankom 5. i člankom 9. stavkom 1. iste direktive, države članice dužne su poštovati načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja kad je riječ o državljanima trećih zemalja čiji je boravak nezakonit i odgoditi njihovo udaljavanje u slučaju kada bi do njega došlo povredom tog načela.
- 48 Kao četvrto, valja podsjetiti da je glavni cilj Direktive 2008/115, kako to proizlazi iz njezinih uvodnih izjava 2. i 4., uspostaviti učinkovitu politiku udaljavanja i repatrijacije uz puno poštovanje temeljnih prava i dostojanstva dotičnih osoba (vidjeti u tom smislu presude od 17. srpnja 2014., Pham, C-474/13, EU:C:2014:2096, t. 20. i od 15. veljače 2016., N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, t. 75. i navedenu sudsku praksu).

- 49 Taj je cilj posebno izražen u članku 6. stavku 6. Direktive 2008/115, koji državama članicama izričito ostavlja mogućnost donošenja odluke o prestanku zakonitog boravka istodobno s odlukom o vraćanju u okviru istog akta upravne naravi. Naime, ta mogućnost kumuliranja tih dviju odluka u samo jednom aktu upravne naravi državama članicama omogućava da osiguraju istodobnost odnosno spajanje upravnih postupaka koji dovode do navedenih odluka i postupaka povodom pravnih sredstava protiv potonjih. Kako su to navele osobito češka, njemačka i nizozemska vlada, takva mogućnost kumulacije omogućava također da se savladaju praktične poteškoće vezane uz dostavu odluka o vraćanju.
- 50 Međutim, tumačenje te direktive u skladu s kojim bi nezakonitost boravka bila isključena zbog samog postojanja odobrenja za ostanak u očekivanju okončanja postupka povodom pravnog sredstva protiv odbijanja zahtjeva za međunarodnu zaštitu dovelo bi do oduzimanja korisnog učinka mogućnosti takve kumulacije i bilo bi stoga protivno cilju uspostavljanja učinkovite politike udaljevanja i repatrijacije. Naime, u skladu s takvim tumačenjem, odluku o vraćanju bilo bi moguće donijeti tek nakon okončanja postupka povodom pravnog sredstva, što bi moglo znatno odgoditi pokretanje postupka vraćanja i dovesti do toga da on postane složeniji.
- 51 Kao peto, kad je riječ o nužnom poštovanju zahtjeva koji proizlaze iz prava na djelotvorno pravno sredstvo i načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja, koje je istaknuo sud koji je uputio zahtjev u svojem pitanju, valja naglasiti da se Direktiva 2008/115, isto kao i Direktiva 2005/85, mora tumačiti, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 24. prve direktive i uvodne izjave 8. druge direktive, poštujući temeljna prava i načela priznata osobito Poveljom (vidjeti u tom smislu presudu od 17. prosinca 2015., Tall, C-239/14, EU:C:2015:824, t. 50.).
- 52 Konkretno, kad je riječ o pravnim lijekovima predviđenima člankom 13. Direktive 2008/115 protiv odluka u vezi s povratkom, isto kao i o onima predviđenima člankom 39. Direktive 2005/85 protiv odluka o odbijanju zahtjeva za međunarodnu zaštitu, njihove značajke trebaju biti određene sukladno članku 47. Povelje u skladu s kojim svatko čija su prava i slobode zajamčeni pravom Unije povrijeđeni ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred sudom, u skladu s uvjetima utvrđenima navedenim člankom (vidjeti u tom smislu presude od 18. prosinca 2014., Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, t. 45. i od 17. prosinca 2015., Tall, C-239/14, EU:C:2015:824, t. 51.).
- 53 Treba također istaknuti da načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja kao temeljno pravo jamče članak 18. i članak 19. stavak 2. Povelje (presuda od 24. lipnja 2015., H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, t. 65.) i da je ono potvrđeno osobito u uvodnoj izjavi 2. Direktive 2005/85 te u uvodnoj izjavi 8. i članku 5. Direktive 2008/115. Osim toga, članak 18. Povelje propisuje, poput članka 78. stavka 1. UFEU-a, da se moraju poštovati pravila iz Ženevske konvencije (vidjeti u tom smislu presudu od 21. prosinca 2011., N. S. i dr., C-411/10 i C-493/10, EU:C:2011:865, t. 75.).
- 54 Iz sudske prakse Suda proizlazi da kad država odluči vratiti podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu u zemlju u kojoj postoje ozbiljni razlozi za vjerovati da će biti izložen stvarnoj opasnosti od postupanja protivnih članku 18. Povelje, u vezi s člankom 33. Ženevske konvencije, ili članku 19. stavku 2. Povelje, pravo na djelotvoran pravni lijek predviđeno njezinim člankom 47. zahtijeva da taj podnositelj zahtjeva ima pravo na pravno sredstvo s *ex lege* suspenzivnim učinkom protiv izvršenja odluke kojom se omogućuje njegovo vraćanje (vidjeti u tom smislu presude od 18. prosinca 2014., Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, t. 52. i od 17. prosinca 2015., Tall, C-239/14, EU:C:2015:824, t. 54.).
- 55 Točno je da je Sud već presudio da je nepostojanje suspenzivnog učinka pravnog sredstva podnesenog protiv same odluke o odbijanju zahtjeva za međunarodnu zaštitu u načelu sukladno načelu zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja i članku 47. Povelje, s obzirom na to da izvršenje takve odluke samo po sebi ne može dovesti do udaljevanja predmetnog državljanina treće zemlje (vidjeti u tom smislu presudu od 17. prosinca 2015., Tall, C-239/14, EU:C:2015:824, t. 56.).

- 56 Suprotno tomu, pravno sredstvo podneseno protiv odluke o vraćanju u smislu članka 6. Direktive 2008/115 mora, kako bi se u odnosu na predmetnog državljanina treće zemlje osiguralo poštovanje zahtjeva koji proizlaze iz načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja i članka 47. Povelje, imati *ex lege* suspenzivan učinak, s obzirom na to da se tom odlukom tog državljanina može izložiti stvarnoj opasnosti da će biti izložen postupanjima koja su protivna članku 18. Povelje, u vezi s člankom 33. Ženevske konvencije, ili postupanjima koja su protivna članku 19. stavku 2. Povelje (vidjeti u tom smislu presude od 18. prosinca 2014., Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, t. 52. i 53. i od 17. prosinca 2015., Tall, C-239/14, EU:C:2015:824, t. 57. i 58.). Isto vrijedi *a fortiori* kad je riječ o eventualnoj odluci o udaljavanju u smislu članka 8. stavka 3. te direktive.
- 57 S obzirom na navedeno, člankom 39. Direktive 2005/85, člankom 13. Direktive 2008/115 ni člankom 47. Povelje, kada ga se tumači s obzirom na jamstva sadržana u njezinu članku 18. i članku 19. stavku 2., ne zahtijeva se da postoji dvostupanjski sustav sudovanja. Naime, važno je jedino postojanje pravnog sredstva pred sudom (vidjeti u tom smislu presudu od 28. srpnja 2011., Samba Diouf, C-69/10, EU:C:2011:524, t. 69.).
- 58 Iz toga slijedi da, u pogledu odluke o vraćanju i eventualne odluke o udaljavanju, zaštitu koja je svojstvena pravu na djelotvorno pravno sredstvo i načelu zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja treba osigurati tako da se podnositelju zahtjeva za međunarodnu zaštitu prizna pravo na djelotvorno pravno sredstvo koje ima *ex lege* suspenzivan učinak barem pred jednom sudskom instancom. Ne dovodeći u pitanje strogo poštovanje tog zahtjeva, sama okolnost da je boravak dotične osobe okvalificiran kao nezakonit, u smislu Direktive 2008/115, nakon što je nadležno tijelo u prvom stupnju odbilo zahtjev za međunarodnu zaštitu pa se odluka o vraćanju stoga može donijeti nakon tog odbijanja ili može kumulirati s odlukom o odbijanju u istom upravnom aktu, nije protivna načelu zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja ni pravu na djelotvorno pravno sredstvo.
- 59 S obzirom na sva ta razmatranja, valja zaključiti da osim ako je državljaninu treće zemlje dodijeljeno pravo ili dozvola boravka, kako je predviđena člankom 6. stavkom 4. Direktive 2008/115, njegov je boravak nezakonit u smislu Direktive 2008/115 nakon što je njegov zahtjev za međunarodnu zaštitu nadležno tijelo u prvostupanjskom postupku odbilo, i to neovisno o postojanju odobrenja da ostane u očekivanju okončanja postupka povodom pravnog sredstva protiv tog odbijanja. Nakon navedenog odbijanja ili zajedno s njime u istom upravnom aktu u pogledu takvog državljanina može se stoga u načelu donijeti odluka o vraćanju.
- 60 S tim u vezi, kao drugo, treba istaknuti da su države članice dužne osigurati da se svakom odlukom o vraćanju poštuju postupovna jamstva iz poglavlja III. Direktive 2008/115 i druge relevantne odredbe prava Unije i nacionalnog prava. Takva je obveza izričito predviđena člankom 6. stavkom 6. te direktive u slučaju kada je nadležno tijelo u prvom stupnju donijelo odluku o vraćanju istodobno s odbijanjem zahtjeva za međunarodnu zaštitu. Ona se također mora primjenjivati u situaciji kao što je to ona o kojoj je riječ u glavnom postupku, kada je odluka o vraćanju donesena odmah nakon odbijanja zahtjeva za međunarodnu zaštitu, u posebnom aktu upravne naravi koji je donijelo drugo tijelo.
- 61 U tom kontekstu, na državama je članicama da osiguraju punu učinkovitost pravnog sredstva podnesenog protiv odluke kojom se odbija zahtjev za međunarodnu zaštitu, poštujući pritom načelo jednakosti oružja, što zahtijeva osobito suspenziju svih učinaka odluke o vraćanju tijekom roka za podnošenje pravnog sredstva i, ako je takvo sredstvo podneseno, do okončanja postupka koji je povodom njega pokrenut.
- 62 U tom pogledu, nije dovoljno da predmetna država članica prisilno ne izvrši odluku o vraćanju. Naprotiv, nužno je da se suspendiraju svi pravni učinci te odluke i stoga, posebice, da rok za dobrovoljni odlazak predviđen člankom 7. Direktive 2008/115 ne počne teći sve dok je dotičnoj osobi dopušteno da ostane. Nadalje, tijekom tog razdoblja, protiv nje se ne može odrediti zadržavanje u svrhu udaljavanja u skladu s člankom 15. te direktive.

- 63 Osim toga, u očekivanju okončanja postupka povodom pravnog sredstva podnesenog protiv odluke koju je nadležno tijelo donijelo u prvostupanjskom postupku o odbijanju njezina zahtjeva za međunarodnu zaštitu, dotična osoba u načelu mora imati mogućnost koristiti se pravima koja proizlaze iz Direktive 2003/9. Naime, članak 3. stavak 1. te direktive njezinu primjenu uvjetuje samo postojanjem odobrenja da se ostane na državnom području kao podnositelj zahtjeva i stoga takvu primjenu ne isključuje u slučaju kada je boravak dotične osobe, iako ima takvo odobrenje, nezakonit u smislu Direktive 2008/115. U tom pogledu, iz članka 2. točke (c) Direktive 2003/9 proizlazi da dotična osoba zadržava svoj status podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu u smislu te direktive sve dok još nije konačno odlučeno o njezinu zahtjevu (vidjeti u tom smislu presudu od 27. rujna 2012., *Cimade i GISTI*, C-179/11, EU:C:2012:594, t. 53.).
- 64 Usto, s obzirom na to da se podnositelju zahtjeva za međunarodnu zaštitu, neovisno o tome je li odluka o vraćanju donesena nakon odbijanja nadležnog tijela u prvostupanjskom postupku zahtjeva za međunarodnu zaštitu ili zajedno s tim odbijanjem u istom upravnom aktu, mora dopustiti da ostane do okončanja postupka povodom pravnog sredstva podnesenog protiv tog odbijanja, države članice dužne su dotičnim osobama omogućiti da se pozovu na svaku promjenu okolnosti koja je nastupila nakon donošenja te odluke o vraćanju koja bi mogla značajno utjecati na ocjenu situacije dotične osobe s obzirom na Direktivu 2008/115, a osobito na njezin članak 5.
- 65 Naposljetku, kako to proizlazi iz uvodne izjave 6. Direktive 2008/115, države članice osiguravaju poštovanje pravičnog i transparentnog postupka vraćanja (vidjeti u tom smislu presude od 5. lipnja 2014., *Mahdi*, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, t. 40. i od 5. studenoga 2014., *Mukarubega*, C-166/13, EU:C:2014:2336, t. 61.). S obzirom na to, na njima je da, kada je odluka o vraćanju donesena nakon odbijanja nadležnog tijela u prvostupanjskom postupku zahtjeva za međunarodnu zaštitu ili zajedno s njim u istom upravnom aktu, osiguraju da se podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu obavijesti na transparentan način o poštovanju jamstava spomenutih u točkama 61. do 64. ove presude.
- 66 U ovom slučaju, sud koji je uputio zahtjev navodi da iako se odluka o vraćanju o kojoj je riječ u glavnom postupku ne može prisilno izvršiti prije okončanja postupka povodom pravnog sredstva koje je S. Gnandi podnio protiv odbijanja svojeg zahtjeva za međunarodnu zaštitu, unatoč tomu na njega negativno utječe jer ga obvezuje da napusti belgijsko državno područje. Stoga je nedvojbeno, pod uvjetom da to taj sud provjeri, da nije poštovano jamstvo koje se spominje u točkama 61. i 62. ove presude, u skladu s kojim se postupak vraćanja mora suspendirati u očekivanju okončanja postupka povodom tog pravnog sredstva.
- 67 S obzirom na prethodna razmatranja, na prethodno pitanje valja odgovoriti da Direktivu 2008/115 – kada se tumači u vezi s Direktivom 2005/85 i s obzirom na načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja i pravo na djelotvorno pravno sredstvo, koji su utvrđeni člankom 18., člankom 19. stavkom 2. i člankom 47. Povelje – treba tumačiti na način da joj se ne protivi donošenje odluke o vraćanju na temelju članka 6. stavka 1. Direktive 2008/115 u pogledu državljanina treće zemlje koji je podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu, nakon odbijanja nadležnog tijela tog zahtjeva ili zajedno s njim u istom upravnom aktu, pa prema tome prije okončanja sudskog postupka povodom pravnog sredstva protiv tog odbijanja, pod uvjetom osobito da dotična država članica osigura da se svi pravni učinci odluke o vraćanju suspendiraju u očekivanju okončanja postupka povodom tog pravnog sredstva kako bi se taj podnositelj zahtjeva mogao tijekom tog razdoblja koristiti pravima koja proizlaze iz Direktive 2003/9 i kako bi se mogao pozvati na svaku promjenu okolnosti koja je nastupila nakon donošenja odluke o vraćanju koja bi mogla značajno utjecati na ocjenu situacije dotične osobe s obzirom na Direktivu 2008/115, osobito njezin članak 5., a što je na nacionalnom sudu da provjeri.

Troškovi

- 68 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Direktivu 2008/115/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o zajedničkim standardima i postupcima država članica za vraćanje državljana trećih zemalja s nezakonitim boravkom – kada se tumači u vezi s Direktivom Vijeća 2005/85/EZ od 1. prosinca 2005. o minimalnim normama koje se odnose na postupke priznavanja i ukidanja statusa izbjeglica u državama članicama i s obzirom na načelo zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja i pravo na djelotvorno pravno sredstvo, koji su utvrđeni člankom 18., člankom 19. stavkom 2. i člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima – treba tumačiti na način da joj se ne protivi donošenje odluke o vraćanju na temelju članka 6. stavka 1. Direktive 2008/115 u pogledu državljanina treće zemlje koji je podnio zahtjev za međunarodnu zaštitu, nakon odbijanja nadležnog tijela tog zahtjeva ili zajedno s njim u istom upravnom aktu, pa prema tome prije okončanja sudskog postupka povodom pravnog sredstva protiv tog odbijanja, pod uvjetom osobito da dotična država članica osigura da se svi pravni učinci odluke o vraćanju suspendiraju u očekivanju okončanja postupka povodom tog pravnog sredstva kako bi se taj podnositelj zahtjeva mogao tijekom tog razdoblja koristiti pravima koja proizlaze iz Direktive Vijeća 2003/9/EZ od 27. siječnja 2003. o uvođenju minimalnih standarda za prihvrat podnositelja zahtjeva za azil i kako bi se mogao pozvati na svaku promjenu okolnosti koja je nastupila nakon donošenja odluke o vraćanju koja bi mogla značajno utjecati na ocjenu situacije dotične osobe s obzirom na Direktivu 2008/115, osobito njezin članak 5., a što je na nacionalnom sudu da provjeri.

Potpisi